

מאריק אינשטיין ועד הנכדה הדוגמנית: יוסי פרוסט חוזר אל להקת הנח"ל

הוא היה ממייסדי פסטיבל ערד, פסטיבל הג'אז באילת ופסטיבל המחול בכרמיאל, אבל בגיל 81, זמר העבר ויזם התרבות סוגר מעגל עם אלבום שירי ילדים לנכדיו, ואומר: "כשאני נפעם ממה שהו מוצלח, יש לי דמעות של קנאה"

יעקב בר-און

/

07/08/2018 21:16

תגיות: אריק אינשטיין נעם פרוסט

יוסי פרוסט. (צילום:מירי צחי)

"פרוסט, אתה תבצע את 'העיר הלבנה', אמרה לי נעמי שמר, אבל איכשהו המילים של השיר הגיעו אלי רק

באי כנס "הזמרייה", שנפתח אמש באולמות האבירים בעכו העתיקה, אינם מסוגלים להעלות על דעתם שמפיק האירוע, [יוסי פרוסט](#), דינמו אנושי בלתי נלאה גם בגיל 81, היה לפני כמעט 60 שנה בצד השני של המתרס ככוכב צעיר, עד שירד מרצונו מהבמה.

מהשדה לבמה

פרוסט, מגדולי יזמי התרבות במדינה, חתום על מפעלי תרבות רבים, בהם פסטיבל המשוררים במטולה ופסטיבל הג'אז באילת. לפני 40 שנה כמעט, כמנכ"ל "אמנות לעם", התעקש פרוסט על קיום הפסטיבל לתיאטרון אחר בעכו העתיקה. "הראינו שפסטיבל אופרה ותחרות בינלאומית לנבל יכולים ללכת עם החומס המפורסם של עכו", הוא מצהיר בהתלהבות. "אין ספק שעם עוד קצת השקעה, אפשר להפוך את העיר הזו לאדינבורו של אגן הים התיכון."

למה דווקא עכו?

"כשעודד קוטלר העלה ב-80 את הרעיון של פסטיבל פרינג', שם שנרתעו ממנו, הצעתי שייקרא 'הפסטיבל לתיאטרון אחר'. כשלאה פורת, אז ראשת המועצה לתרבות ולאמנות, שאלה היכן לקיים אותו, ישר אמרתי עכו. כשהתלקח על זה ויכוח במועצה, לאה נסעה איתי לעכו העתיקה. נתקלנו בחורבות, בלכלוך ברחובות ובזוהמה באולמות. 'אתה מטורף?', היא שאלה אותי. 'אם תיתנו לי הזדמנות, תראו אם אני מטורף או לא', השבתי. כל השאר היסטוריה."

פרוסט, כיום יו"ר פרס תיאטרון הפרינג', אחראי גם למיקומו של הפסטיבל לזמר עברי בערד, אם כי הוא מודה שבהתחלה חשב על הסחנה בעמק בית שאן.

וכרמיאל?

"כמי שחווה בנעוריו את פסטיבל המחול בדליה, שנים חיפשתי לחדש. כשעלה הרעיון של פסטיבל לריקודי עם של העם היהודי, הרמתי טלפון ליונתן כרמון, שישב בפריז. 'אם זה מתקיים, אני בא מחר', הבטיח. והיכן ירקדו? כרמיאל נראתה לי כמקום המתאים ביותר, כשם שאילת התאימה לפסטיבל ג'אז בינלאומי כמו כפפה ליד."

בראשית שנות ה-90 שימש פרוסט כיו"ר מינהל התרבות לצד השרה שולמית אלוני, "שבניגוד למרים רגב, באה מהתרבות". "כמי שליווה את רוב שרי התרבות, לא היה כדוגמתה של שולה, שהתמצאה בתחומי התרבות השונים והותירה את רישומה

בשטח", קובע פרוסט, שלא הלך בעקבותיה לפוליטיקה ופעל גם למען המחול, המוזיקה הקלאסית והקולנוע, שאותו הוציא ממושרד המסחר והתעשייה והעביר למשרד התרבות. אגב, הוא לא דאג רק לפריפריה, והיה משנת 2000 מנהלו הראשון של מוזיאון הילדים בחולון, שאותו הרים מהקרשים בעזרת תלמידי משחק שהביא כמדריכים.

שולמית אלוני. צלם: ראובן קסטרו

מבחינתו, הכל נובע מילדותו בתל אביב: "אני יוסי עם הכינור, כפי שאבי ניגן בכלי בפולין. האמת היא שרציתי פסנתר, אבל לא היה לנו כסף לכך, והיה צפוף בדירת החדר וחצי שבה גרנו. חדלתי לנגן בגיל 15, כשזה הפסיק לעניין אותי. במקום זה הייתה לי השירה, שבה התגליתי בכיתה ג' עם השיר 'אליעזר ורבקה' (נערה טובת עיניים), שעשה אותי כוכב בית הספר 'חשמונאים'."

פרוסט הוא בוגר המחזור הראשון של בית הספר החקלאי "הכפר הירוק", לשם נשלח כילד היפראקטיבי שראה את העתיד שלו בחקלאות.

זה התפקושש לך.

“כשהגעתי לטירונות הנח”ל במחנה 80 עם החבר’ה מ’התנועה המאוחדת’, שרתי כדרכי בכל הזדמנות, עד שהמ”מ שלנו הודיע לי במפתיע: ‘פרוסט, רשמתי אותך’. ‘רשמתי למה?’, התפלאתי. ‘למבחנים ללהקת הנח”ל’, השיב. כשבחנו אותי בתרגיל משחק, זה לא היה משהו. אז נחמה הנדל, שהייתה בצוות הבוחנים, אמרה: ‘שמענו שיש לך קול, תשיר!’ פצחתי ב’לכה דודי’, השיר ששרתי בכל ערב שבת ב’כפר הירוק’. אז הורה לי המ”מ לארוז את הדברים וללכת לפיקוד הנח”ל ביפו. הוא ממש זרק אותי מהטירונות. בפיקוד נתקלתי במישהו גבוה, רזה וחיוור תקוע בדלת. ‘שלום, שמי אריק איינשטיין, הציג את עצמו ודרש שאשיר לו. הייתי במבוכה גדולה. הוא היה ותיק ממני בשבועיים.

זמזמתי לו איזה שיר והוא פסק - ‘שמע, יש לך קול טוב!’ כששאלתי אותו מה הוא, אלוף הנוער בקפיצה לגובה, עושה בפיקוד, השיב - ‘בחנו אותי ואני שחקן’. ‘אם אתה שחקן, אני זמר’, אמרתי. מהר מאוד התפתחה בינינו מערכת יחסים חברית. אריק סמך עלי. הוא סבל מליקוי בראייה, שגרם לו לחוסר ביטחון. יום אחד הגיע אורי זוהר, מפקד הלהקה, עטור כנפי צניחה. ‘כולם צונחים’, נתן פקודה. היה הלם טוטאלי. ‘אני לא יכול לקפוץ’, אמר אריק ונעמד מאחוריי כשכולו חיל ורעדה. ‘לא קופצים!’, התמרדתי בשם כולם. על זה חטפתי שלושה ימי ריתוק, אבל לא קפצנו. ניצחנו!

“לזכותו של אורי ייאמר שהוא לימד אותי לשיר את ‘הוא לא ידע את שמה’, הלהיט של גבי עמרני במחזור הקודם של הלהקה. שקשקתי מפחד כשאורי זרק אותי לבמה, לביצוע השיר בהופעה באיזה משק בצפון. זה עבר איכשהו, אבל מתברר שאורי לימד אותי את השיר בזיוף מסוים. כשהקלטנו את השיר בבית המורה עם תזמורת קול ישראל, פתאום באמצע ההקלטה, התרומם אדם לא מוכר לי מאי שם באולם ושגם במבטא רוסי - ‘הוא מזייף!’ זה היה, כמובן, מלחין השיר, סשה ארגוב, שלקח אותי הצידה ולימד אותי לשיר נכון. ערב אחד כונסנו בבהילות בביתו של המלחין משה וילנסקי. לא הבנו מה היה דחוף כל כך. שעה שיוסל’ה אורג, לימים מדען אטום, לחץ על האקורדיון, התיישב וילנסקי ליד הפסנתר, ובהומור הפולני הקליל הלא כל כך מובן שלו, לימד אותנו את השיר ‘מול הר סיני’ (‘לא אגדה, רעי!’). למחרת פרץ מבצע סיני, והשיר נהיה המנון אותה מלחמה.”

פרוסט שר בשלוש תוכניות של להקת הנח"ל, שלושתן עם איינשטיין. בקולו הקריסטלי, הוא שר את "כרמלית", להיטו הראשון בלהקה, שכתבו יחיאל מוהר ווילנסקי. "זה שלך", אמר לי וילנסקי והשיר הפך לשלאגר ענקי, הוא מספר.

סיפור מוזר אופף את "חופשה באדום", להיטו השני של פרוסט בלהקת "המגל והחרב". הוא מספר כיצד זימן קצין חינוך ראשי דאז, סא"ל אהרן זאב, אותו ואת עמוס אטינגר, שחיבר את השיר עם סשה ארגוב, לפגישה שבה ניסה להפעיל צנזורה על המילה "אדום", שחזרה פעמים רבות. "התפשרנו על כתום, אבל בהקלטה שרנו כמו שרצינו", הוא נזכר.

"אל תשאל מה עברנו בלהקת הנח"ל", פרוסט, מפקד הלהקה בחלק ניכר משירותו הצבאי, מתרפק על ימים אחרים. "נסענו לכל חור במשאית 'שולטהייס', סחבנו את הקוליסות של התפאורה והנחנו סביבן שקי חול כדי שלא יעופו, וגם לא הופענו עם רמקולים. אגב, באותו זמן החבר'ה שלי מהגרעין עלו על הקרקע ביטבתה. 'אני איתכם!', שלחתי להם מברק, וזה הפך שם לבדיחה רבתי. הרגשתי שאני איתם, אבל כל כיוון החיים השתנה לי. מהלהקה עברתי עם אריק לתיאטרון הסאטירי 'סמבטיון', בהנהלת השחקנים מרדכי בן-זאב וזאב ברלינסקי, שאהב למתוח את בן-זאב. 'אנחנו צריכים דם צעיר', הם פיתו אותנו, מבלי שנדע באיזה ברוך כלכלי הם היו שקועים. 'אריק יהיה השחקן ואתה תהיה הזמר', הם אמרו לי. ובביקורת שלו על תוכנית 'השד יודע', שאל המבקר המחמיר ד"ר חיים גמזו, 'מי זה הבחור הנאה, שעם קול הבריטון הלירי שלו עומד ליד אריק איינשטיין וחושב שהוא שחקן'?"

אריק איינשטיין. ארכיון אילן שאול

הדבר הבא

כאמור, הקריירה הזמרתית של פרוסט טבעה ב"סמבטיון". הוא מאמין ש"העיר הלבנה" של שמר נכתב לביצועו, אך לא כך היה. ללי שמר, בתה של המחברת, סבורה שאמה כתבה את השיר לסרט שיצר הצלם והבמאי אדם גרינברג ("שליחות קטלנית") לחגיגות היובל של תל אביב, כשהמבצע המקורי היה הזמר לוליק. "אני מבינה את יוסי פרוסט, שטוען שהסתבך עם 'העיר הלבנה'", היא אומרת. "זה אכן שיר קשה לביצוע."

"אני הראשון, ככתוב ב'סימני דרך', ספר שיריה של נעמי שמר", קובע לוליק בחיך. "הביצוע שלי מופיע רק בפסקול הסרט, ואריק פרסם ראשון את השיר."

עם הניסיון המסוים בניהול שרכש ב"סמבטיון" המתפרק יצא פרוסט לקריירה הניהולית-הפקתית הענפה שלו, ובתחנה הראשונה, בחגיגות הבת מצווה למדינה, פגש את המארגן שלהן, יעקב אגמון, שאותו הוא מתאר כ"מנטור הגדול שלי עד היום."

יעקב אגמון . צלם: רענן כהן

לאחר שהשתלם בקורס ניהול חיצוני של הטכניון, התמחה פרוסט בשנות ה-60 בארגון ירידים, כנסים וכו', כולל הביתן הישראלי בתערוכה העולמית "אקספו 67", שנערכה במונטריאול שבקנדה. בשנים ההן אף המציא וארגן את "עיר הנוער" בתל אביב. משם שלח כתמנון זרועות לכל כיוון בתרבות הישראלית, אבל לאן נעלם פרוסט הזמר?

"בעקבות 'סמבטיון' עוד שרתי את 'בשדה תלתן' בלהקה שנעמי שמר ניסתה להקים, עם אילי גורליצקי, רחל אטאס ואריק, שקרא לעצמו ארי גורן", הוא מספר. "לאחר מכן גודיק חשב עלי לתפקיד פרופסור היגנס ב'גברתי הנאווה', אבל יצחק רול, הבוס שלי בחברת הירידים, טרפד את המהלך מבלי שאדע עליו בזמן אמת, וטוב שכך. אלמלא כן, הפרישה שלי מהבמה הייתה הולכת פארש. כעבור שנים, בנסיבות לא הכי ברורות, רצו אותי מברודוויי לתפקיד הצרפתי במחזמר 'דרום פסיפיק' של רוג'רס והמרשטיין."

זה לא קרה.

"בוודאי שלא. כשבשרתי לבתיה, אשתי לכל אורך הדרך, שמעוניינים כי בברודוויי, לאחר שבחנו את השירה שלי בטלפון, הגיבה חד-משמעית - 'על גופתי המתה; אתה

לא חוזר לבמה! יש לי אישה חכמה. היא הבינה שבגיל 50 ומשהו לא עוזבים הכל ומתניעים מחדש קריירה. אני לא ששון גבאי, שהגיע עם 'ביקור התזמורת' לברודוויי."

הם הורים לשלושה: עדי, הבכור, הוא במאי טלוויזיה ("הישרדות"), נשוי לדוגמנית העבר ענת בירן ואב לדוגמנית הבינלאומית נועם פרוסט. "היום קוראים לי 'סבא של נועם פרוסט'", הוא אומר.

אחריו מגיעים איתי עורך הדין ומיכאל המוזיקאי, נגן הבס והיוצר - ואיתו הולך פרוסט לסגור מעגל, כ-60 שנה לאחר מחדל "העיר הלבנה". "מיכאל עומד ליצור אלבום של שירי ילדים, ובו הוא מייעד לי שיר של סב ששר לנכדיו", מספר פרוסט, סב לשישה. "זה הדבר הבא. בכל פעם שאני מסיים משהו, אני מוריד מסך וזורם הלאה, ואילו השירה, שבה התחלתי, נותרה חבויה בי."

בראיון ב-75' אמרת לי: "עד היום, כשאני הולך לתיאטרון או לבידור, משהו מסתובב אצלי בבטן. מי שהיה קשור לדברים האלה עם הריח, האורות והקהל, קשה לו להתנתק מהם."

"כן, גם היום זה כך. כשאני נפעם ממשהו מוצלח במיוחד, אני מרגיש אותו בתוכי עד כדי דמעות של קנאה."